

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ ПЕТРОВИЋ против СРБИЈЕ

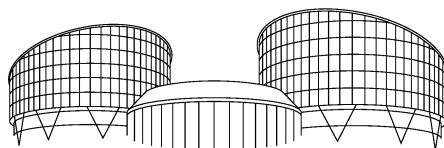
(Представка број 40485/08)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

15. јул 2014. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима утврђеним чланом 44. став 2. Конвенције. Она може бити предмет редаторских измена.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

У предмету Петровић против Србије,

Европски суд за људска права (Треће одељење), на заседању већа у саставу:

Josep Casadevall, *председник*,

Alvina Gyulumyan,

Ján Šikuta,

Dragoljub Popović,

Johannes Silvis,

Valeriu Grițco,

Iulia Antoanella Motoc, *судије*,

и Marialena Tsirli, *заменик секретара Одељења*,

После већања на затвореној седници 24. јуна 2014. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог датума:

ПОСТУПАК

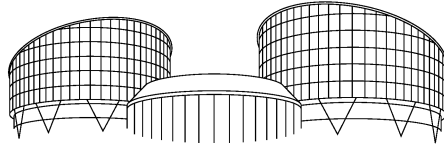
1. Предмет је формиран на основу представке (број 40485/08) против Србије коју је Суду поднео према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција“) српска држављанка, госпођа Радмила Петровић (у даљем тексту: „Подноситељка представке“), 1. августа 2008. године.

2. Подносиољку представке којој је пружена правна помоћ, заступала је госпођа Т. Дробњак, адвокат из Београда. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада“) заступао је њен заступник господин С. Царић.

3. Подносиољка представке је посебно тврдила да није спроведена делотворна истрага у вези са злостављањем и смрћу њеног сина.

4. Представка је првобитно додељена Другом одељењу Суда (Правило 52 став 1. Пословника Суда).

5. Делимичном одлуком од 4. јануара 2012. године, Суд је одлучио да Владу обавести о притужби на пропуст државе да спроведе делотворну истрагу и прогласио преостали део представке недопуштеним.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

6. Суд је 1. фебруара 2014. године променио састав својих већа (Правило 25 став 1.). Овај предмет је стога додељен Трећем одељењу у новом саставу (Правило 52 став 1.).

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

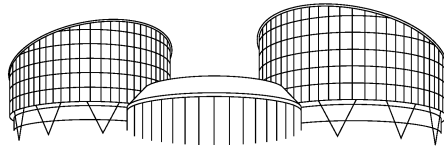
7. Подносиатељка представке је рођена 1950. године и живи у Београду. Син подносиатељке представке, господин Дејан Петровић, који је рођен 1973. године, преминуо је 15. фебруара 2002. године у болници, месец дана пошто је саопштено да је пао кроз прозор полицијске станице у Београду.

A. Догађаји око смрти господина Дејана Петровића

8. Око 20.30 часова 16. јануара 2002. године господина Дејана Петровића је ухапсио ОУП Врачар – СУП Београд под сумњом да је раније те вечери некој жени отео торбу и задржан је преко ноћи у полицији. Господин Дејан Петровић, који је тада имао двадесет девет година, био је очигледно познат полицији наводно као наркоман и због раније умешаности у сличне догађаје.

9. Према полицијским извештајима, следећег јутра у 8.30 часова господина Дејана Петровића испитивала су три полицајца, Д. К., С. К. и Н. К. Господин Дејан Петровић је наводно признао да је извршио пљачку и да је извесну новчану суму (око 20.000 српских динара (РСД)) сакрио код куће. После неуспешног претреса стана породице Петровић тог јутра, полицајци су напустили њихову кућу заједно са господином Петровићем који је имао лисице на рукама.

10. Подносиатељка представке је тврдила да је њен син био видно узнемирен и веома блед, а уста су му била жућкаста. На излазу се окренуо и рекао јој „зови адвоката, нисам ништа учинио, они ће ме убити“.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

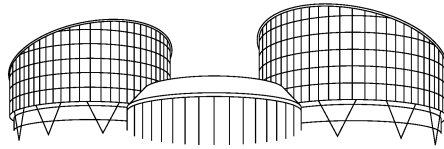
11. Према извештају о том догађају од 17. јануара 2002. године који је саставио мајор М. М., старешина полицајаца, господин Дејан Петровић је око 10.30 пре подне враћен са лисицама на рукама у канцеларију број 24 на другом спрату полицијске станице Врачар ради даљег испитивања. Када су улазили у канцеларију, док је Д. К. прилазио свом столу, С. К. стајао, а Н. К. затварала врата канцеларије, господин Дејан Петровић је изненада потрчао напред, прво ударио главом у затворени прозор, пололивши стакло, и искочио у двориште. Ниједан полицајац није могао да га спречи. Полицајци су истрчали у двориште, а пошто је господин Дејан Петровић показивао неке знаке да је још жив, они су му скинули лисице, а друге колеге су позвале хитну помоћ.

12. Око подне, полиција је обавестила породицу подносиоце представке да је господин Дејан Петровић скочио са другог спрата полицијских просторија и да је одведен у Ургентни центар Клиничког центра Србије у Београду.

13. По доласку у Ургентни центар, подносиоце представке и њен супруг (отац господина Дејана Петровића) обавештени су да је око 11.10 часова у болницу примљен неидентификован и озбиљно повређен пацијент који је скочио са другог спрата једне зграде. Он је био у коматозном стању, са преломом левих ребара и бутне кости и контузијом и хематомом јетре, и да је подвргнут операцији која може да траје неколико сати.

14. Док је хируршка интервенција била у току, супруг подносиоце представке је отишао у просторије полицијске станице Врачар. После увиђаја (видети ст. 18-19. у даљем тексту), показано му је место несреће. Подносиоце представке је тврдила да је њен супруг, као и нека средства информисања, првобитно обавештен да је њихов син, који је имао лисице на рукама и зимску јакну, био сам у канцеларији када је искочио кроз прозор, а да им је касније речено да је њихов син скочио у присуству тројице полицајаца.

15. Господин Дејан Петровић је у болници био у коматозном стању, осим између 26. и 28. јануара 2002. године, када је показивао неке знаке свести и померања.

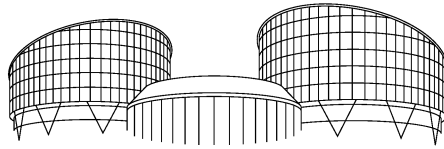
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

16. Према лекарском уверењу које је издао Клинички центар Србије, господин Дејан Петровић преминуо је од сепсе и престанка рада срца 15. фебруара 2002. године у 4.30 ујутро. На основу захтева истражног судије (М. П.) Окружног суда у Београду, посмртни преглед тела господина Дејана Петровића обавила су 18. фебруара 2002. године у 9 часова ујутро два лекара, Сл. К. и В. Д. Ј., Института за судску медицину Медицинског факултета у Београду. У обдукционом записнику наводи се да је смрт господина Дејана Петровића била насилна и да је проузрокована оштећењем виталних центара и компликацијама после тога. У њему се даље закључује да су оштећење виталних центара, као и преломи ребара и бутне кости и друге спољашње и унутрашње телесне повреде описане у извештају, „нанете тупим, тешким и замахнутим предметом“. Суду нису достављене никакве фотографије нити резултати токсиколошке анализе.

Б. Увиђај на лицу места 17. јануара 2002. године

17. После телефонског позива Одељења за увиђајно-оперативне послове Управе криминалистичке полиције (УКП – СУП Београд; у даљем тексту: „ОУОП“), дежурни истражни судија, В. М., из ненаведеног суда, стигао је у Полицијску станицу Врачар у ненаведено време ради увиђаја на лицу места. Д. З. из, ОУОП-а и криминалистички техничар М. К. из Одељења криминалистичке технике УКП из Београда били су такође присутни.

18. Према записнику о увиђају истражног судије од једне и по странице, по доласку у Полицијску станицу Врачар, полицајци чуја имена нису наведена, су му показали канцеларију број 24 и поломљено прозорско стакло у левом углу прозора, најближе поду. Пошто је прозор био дупли, са дрвеним оквиром, и како је обавештен да је господин Дејан Петровић искочио кроз прозор поломивши стакло, он је прегледао оквир у питању. Пошто није видео мрље од крви, длаке или неке друге трагове ове природе, он је питао два горе наведена инспектора да ли су они видели неке трагове, како би их прегледао, али су обојица одговорила негативно. Он је криминалистичком

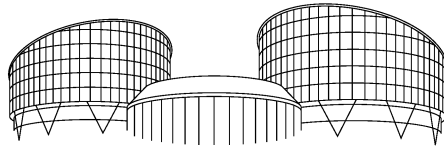
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

техничару наложио да нацрта скицу тог места и да га фотографише, као и да измери величину прозора.

Истражни судија је констатовао поломљено прозорско стакло, као и комаде стакла између два прозорска рама и на поду испод унутрашњег прозора. У снегом покривеном дворишту полицијске зграде, у које је осумњичени господин Дејан Петровић наводно пао, он је „приметио стопе и угажени снег неодређеног облика испод прозора“, али није нашао „мрље од крви или друге физичке трагове“.

19. Скица места несреће, 13 фотографија канцеларије и три дворишта биле су саставни део записника истражног судије. На примерцима фотографија достављених Суду види се фотеља испод разбијеног прозора са орманом са њене десне стране и сталком са њене леве стране. У извештају о криминалистичко - техничком прегледу лица места, криминалистички техничар је констатовао следеће: (а) у вези са биолошким траговима, истражни судија није тражио да се узму и прикупе отисци прстију; (б) у вези са другим нађеним доказима и предметима, примећено је поломљено стакло у раму доњег левог дела унутрашњег и спољашњег прозорског рама. Димензије прозорских рамова биле су 50 x 55, односно 45 x 50 центиметара, а налазили су се на растојању од једног метра од пода канцеларије. Оба прозорска рама су била затворена. Комади поломљеног стакла нађени су између унутрашњег и спољашњег прозорског рама и на парапету. Спољашњи прозор налазио се девет метара изнад земље. Угажени снег и комади стакла нађени су на растојању од 1,5 метара од зида зграде. Други трагови нису нађени.

20. Према посебном извештају о испитивању тројице полицајаца који је саставио Д. З. из ОУОП-а, они су дали сагласне исказе у истом смислу са исказима детаљно наведеним у извештају о несрећи (видети став 11. у горњем тексту). Полицајци су такође изјавили да се господин Дејан Петровић, као и обично, веома добро понашао тог јутра и да је признао да је извршио пљачку.

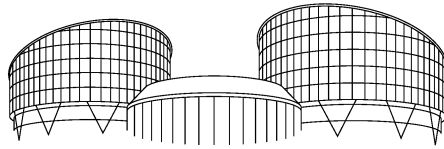
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

В. Интерни дисциплински поступак

21. Мајор Д. Т. и капетан Ђ. Д. из Одељења за контролу законитости у раду СУП-а Београд саставили су извештај, очигледно у оквиру посете ради утврђивања чињеница, обављене 17. јануара 2002. године, у неодређено време. У извештају се поново наводе догађаји изнети у претходним извештајима (видети ст. 11 и 20. у горњем тексту). Даље је констатовано да су родитељи господина Дејана Петровића навели да је он узимао средства против депресије као део терапије против зависности ради спречавања могућег самоповређивања. У вези са одговорношћу полицајаца, инспектори су сматрали да су одговорни полицајци предузели превентивне, али очигледно недовољне мере за заштиту господина Дејана Петровића. Из тог разлога, препоручена је дисциплинска мера за С. К. и Д. К. и усмени укор њеног претпостављеног за Н. К. Инспектори су такође препоручили да полиција обезбеди одговарајуће услове, на пример, сигурносне шипке на прозорима, у просторијама где се испитују лица лишена слободе.

22. У оквиру претходног дисциплинског поступка те вечери, ту тројицу полицајаца је поново посебно испитао њихов претпостављени, мајор М. М. Тројица полицајца су поновила своје раније исказе.

23. Против С. К. и Д. К. је 7. марта 2002. године поднета оптужница због теже повреде радне обавезе и дужности, наиме, због пропуста да предузму одговарајуће мере ради заштите сигурности господина Дејана Петровића у притвору. Дисциплински орган је саслушао полицајце као осумњичене, као и Н. К. као сведока, и сви су поновили раније исказе о несрећи. Полицајци су ослобођени у поступцима вођеним на два нивоа, а последња одлука донета је 10. маја 2002. године. Утврђено је да у околностима случаја они нису могли да учине ништа више ради заштите господина Дејана Петровића и спрече његово самоубиство.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Г. Истражне радње предузете после подношења кривичних пријава подносиољке представке

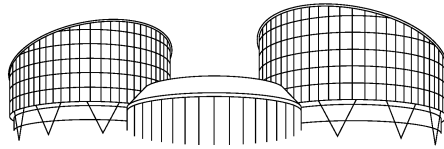
24. Супруг подносиољке представке је 28. јануара 2002. године поднео кривичну пријаву против полицајца Д. К. у име породице Петровић, на основу оправдане сумње да је он присилно изнудио исказ од господина Дејана Петровића. У пријави се тврди да су полицајци употребили силу како би изнудили исказ и озбиљно злостављали господина Дејана Петровића у тој мери да га је то навело да искочи кроз прозор канцеларије. Породица је такође тврдила да полицајци нису саопштили лекарском тиму у Ургентном центру идентитет господина Дејана Петровића као и све околности несреће.

25. У међувремену, 24. јануара 2002. године, Београдска полиција је је Окружном јавном тужилаштву у Београду (у даљем тексту: „ОЈТ“) послала два извештаја од 17. јануара 2002. године (видети ст. 21-22. у горњем тексту). ОЈТ је 14. маја 2002. године, односно 12. јуна 2002. године такође примило обдукциони записник и извештај о криминалистичко-техничком прегледу лица места (видети ст. 16. и 18-19. у горњем тексту).

26. ОЈТ је 11. октобра 2002. године од Одељења за контролу законитости у раду СУП-а Београд затражило информације о исходу дисциплинског поступка против полицајаца који су били присутни за време несреће. ОЈТ је такође доставило том одељењу сопствени спис предмета како би им омогућило лакше утврђивање чињеница предмета. ОЈТ је тражену документацију из дисциплинског поступка примило 14. новембра 2002. године.

27. Супруг подносиољке представке је неодређеног дана проширио кривичну пријаву да би њом обухватио и друга два полицајца која су била умешена у несрећни догађај.

28. ОЈТ је 9. јануара 2003. године затражило да комисија вештака судско медицинске струке Института за судску медицину Медицинског факултета у Београду да своје мишљење који би други узроци, осим пада кроз прозор, могли објаснити повреде господина Дејана Петровића. Институт за судску медицину је 1. августа 2003. године затражио спис предмета, а ОЈТ му га је послало месец дана

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

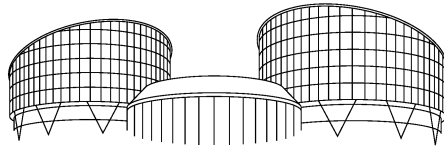
касније. ОЈТ је 18. септембра 2003. године затражило од истражног судије Окружног суда да изда налог за судско медицинско вештачење, пошто Институт очигледно није могао даље да ради само на основу налога ОЈТ. Истражни судија је то учинио 8. октобра 2003. године.

29. Скоро годину дана касније, у налазу судско медицинских вештака од 13. септембра 2004. године, стручњаци су навели, на основу обдукционе и друге медицинске евиденције, да је особа висине и конституције господина Дејана Петровића могла да се „провуче“ кроз прозор у питању. Они су даље тврдили да су фаталне повреде господина Дејана Петровића могле настати скоком кроз прозор и падом на тврду површину. Они су на крају закључили да ни у обдукционом записнику ни у болничкој документацији нису евидентиране никакве друге повреде, посекотине, огреботине или модрице ни у вези са природом ни са местом, које би указале да су проузроковане нечим другим осим оним што је наведено у горњем тексту.

30. ОЈТ је 1. новембра 2004. године одбацило кривичну пријаву заснивајући је на ставу да не постоји основана сумња да су осумњичени извршили наводно кривично дело. Супруг подносиоца представке је обавештен на одговарајући начин, а упућен је и да може преузети кривично гоњење у року од осам дана од датума када му одлука буде уручена подношењем захтева за спровођење истраге.

31. Породица Петровић је 16. фебруара 2005. године поднела ОЈТ нову и детаљнију кривичну пријаву против полицајаца (П. Н., Н. К., Д. К. и С. К.) за наношење тешке телесне повреде, изнуђивање исказа и злоставу у служби. У пријави су изразили сумњу да је господин Дејан Петровић искочио кроз прозор канцеларије својом вољом и сумњу да су осумњичени избацили тело њиховог сина кроз прозор како би сакрили претходно злостављање. У тужби су истакнуте одређене наводне контрадикторности и недостаци претходних истражних мера и извештаја, и предложене бројне истражне делатности које треба обавити да би се на одговарајући начин испитале околности смрти господина Дејана Петровића.

32. ОЈТ у Београду је 22. марта 2005. године одбацило ту кривичну пријаву из истих разлога на које се ослонило и у одлуци из новембра

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

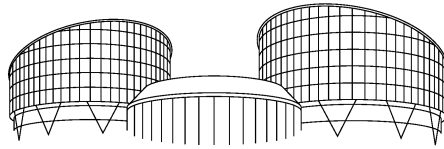
2004. године, и поновило информације које је доставило о могућности супсидијарног кривичног гоњења. Тај допис је подносиољки представке уручен 8. априла 2005. године.

Д. Супсидијарно кривично гоњење од стране подносиољке представке

33. После одбацивања прве кривичне пријаве (видети став 30. у горњем тексту), подносиољка представке је 17. новембра 2004. године покушала да преузме кривично гоњење као супсидијарни тужилац захтевом за спровођење истраге Окружном суду у Београду и касније захтевом за проширење истраге 11. априла 2005. године. Она се позвала и поново потврдила своје тврдње и захтеве које је навела у другој кривичној пријави (видети став 31. у горњем тексту).

34. У одговору на захтев истражног судије Окружног суда, Б. П., од 22. марта 2005. године, као и на ургенцију послату у октобру 2005. године, два патолога судске медицине, Др З. С. и Др Н. М. из Војномедицинске академије у Београду су 15. јануара 2006. године доставила стручно мишљење. Ослањајући се на раније лекарске и обдукционе записнике, они су нашли да место, распоред и врсте повреда уочених на господину Дејану Петровићу указују да су оне тешке и опасне по живот, и да без сумње могу бити последица пада са другог спрата, али само кроз отворен прозор. Они су посебно нашли да би, узимајући у обзир околности догађаја, укључујући и конституцију господина Дејана Петровића, његову зимску одећу и лисице на рукама, величину прозорског окна у питању и положај намештаја и прозора у канцеларији, било практично немогуће да поломи прозор и искочи напоље. Иначе, то би значило да је он могао да „прелети хоризонтално“ преко фотеље и поломи прозор главом тачно у његовом средишту.

35. Истражни судија је 18. априла 2006. године одржао рочиште и испитао осумњичене. Они су поновили раније исказе. С. К. је додао да је господин Дејан Петровић одскочио са пода на метар од прозора и прошао кроз њега не дотаквши фотељу, која је била испод прозора. Ниједан комад намештаја није се преврнуо нити померио.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

36. Истражни судија је 8. маја 2006. године изразио неслагање са захтевом подносиоце представке, и вратио предмет трочланом кривичном већу (видети став 49. у даљем тексту).

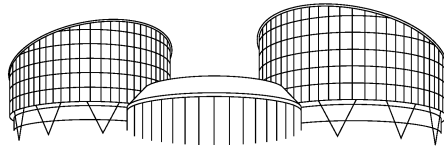
37. Трочлано судско веће Округног суда је 17. јула 2006. године потврдило мишљење истражног судије, ослањајући се на судски спис, наиме, „сагласне исказе осумњичених“ и налазе и мишљења вештака судске медицине из 2004. године и 2006. године, „који су [били] доследни и указал[и] да су све повреде преминулог могле настати у исто време падом са висине од девет метара на тврду површину“. Подносиоца представке је упућена да може да се жали на ту одлуку у року од три дана од датума када јој одлука буде уручена, што је она и учинила 2. новембра 2006. године, поновивши раније тврдње.

38. Врховни суд Србије је 30. новембра 2006. године одбио жалбу подносиоце представке као неосновану. Доношењем те одлуке, позивањем на налазе комисије вештака судско медицинске струке из 2004. године, он је потврдио да је образложење нижег суда јасно, коначно и убедљиво. Та одлука је подносиоци представке уручена 20. фебруара 2007. године.

39. Подносиоца представке се 7. марта 2007. године обратила Републичком јавном тужилаштву иницијативом за подизање захтева за заштиту законитости у њено име пред Врховним судом против одлуке тог суда од 30. новембра 2006. године.

40. Републички јавни тужилац је 27. августа 2007. године обавестио подносиоцу представке да је тог истог дана усвојио њен предлог и поднео захтев за заштиту законитости против одлуке од 30. новембра 2006. године, посебно износећи да је: (а) суд засновао своју одлуку на доказима које је подносиоца представке оспорила а, који су, према његовом мишљењу, били веома недоследни; (б) суд одбио жалбе подносиоце представке, а да није размотрио њене аргументе; и (в) да је прикупљање и разматрање доказа било површно, што је за последицу имало нетачан и невероватан закључак суда.

41. Врховни суд Србије је 8. фебруара 2008. године, заседајући у другачијем већу од оног од 30. новембра 2006. године одбио захтев тужиоца. На основу увида у спис предмета и рочишта у присуству троје окривљених и њиховог адвоката, суд је навео следеће: (а)

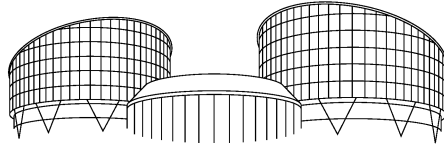
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

вештаци судско медицинске струке нису закључили да је жртва могла претрпети повреде приликом разбијања прозора и пада на тврду површину; (б) ниједан доказ није показао да су осумњичени нанели жртви неку телесну повреду на неки начин; (в) у складу са релевантним доказима, није постојала разумна сумња да су осумњичени извршили наводна кривична дела што би оправдало отварање кривичног поступка; и, најзад, (г) спорна одлука није коначно искључивала отварање кривичног поступка да је жртва, као супсидијарни тужилац, доставила нове доказе који нису постојали или који су били непознати у време њеног ранијег захтева за спровођење истраге. Ова одлука је подносиоцима представке уручена 30. маја 2008. године.

Б. Парнични поступак против Државе

42. Подносиоцима представке и њен супруг су у децембру 2002. године поднели парничну тужбу против Тужене државе и Министарства унутрашњих послова ради обештећења за душевни бол који су претрпели као последицу смрти господина Дејана Петровића. Они су се ослонили на Закон о облигационим односима и разне међународне инструменте о људским правима. Тужени су тужбу углавном оспорили, али нису дали никаква даља објашњења у том смислу.

43. Пресудом од 4. јуна 2007. године, Први општински суд у Београду је појаснио да иако није могао утврдити поуздан след догађаја у питању нити јасну грешку било кога, то у сваком случају није био његов задатак. Позивајући се на извештај вештака судске медицине из 2006. године и члан 172. Закона о облигационим односима (видети став 34. у горњем тексту, односно 51. у даљем тексту), суд је закључио да би Тужена држава требало да тужиоцима обезбеди накнаду штете на основу обавезе државе за пропусте њених службеника, што се без сумње догодило с обзиром да је господин Дејан Петровић претрпео повреде и преминуо док је био у полицијском притвору под надзором државних службеника. Сходно чл. 200. и 201. Закона о облигационим односима, он је сваком тужиоцу

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

досудио по РСД 1.000.000 за нематеријалну штету, као и исплату трошкова.

44. Окружни суд и Врховни касациони суд су потврдили основаност те пресуде 23. фебруара 2009. године, односно 24. јуна 2010. године. Досуђени износи су исплаћени 7. децембра 2010. године.

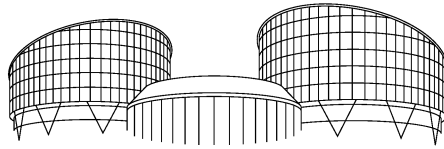
II. РЕЛЕВАНТНО МЕЂУНАРОДНО ПРАВО

Препорука Rec(2000)19 Комитета министара државама чланицама о улози јавног тужиоца у систему кривично-правне заштите (усвојена 6. октобра 2000. године на 724. заседању заменика министара)

45. Релевантни део Препоруке Rec(2000)19 гласи како следи:

„33. Јавни тужиоци треба да на одговарајући начин узму у обзир мишљења и бриге жртава када су погођени њихови лични интереси и предузимају или подстичу радње како би се обезбедила обавештеност жртава о њиховим правима и о току поступка.

34. Заинтересоване стране признатог статуса или статуса који се може идентификовати, посебно жртве, треба да имају могућност да оспоре одлуке јавних тужилаца да не предузимају кривично гоњење; такво оспоравање може се извршити, према случају, после хијерархијске контроле, путем судске контроле, или омогућавањем странама да преузму кривично гоњење као приватни тужиоци.“

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

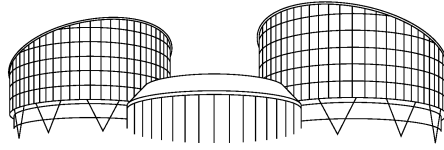
III. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

A. Законик о кривичном поступку (објављен у „Службеном листу Савезне Републике Југославије“ – „Сл. лист СРЈ“ – број 70/2001; измене објављене у „Сл. листу СРЈ“, број 68/2002 као и у „Службеном гласнику Републике Србије“ – „Сл. гласник РС“, бр. 58/04, 85/05, 115/05, 46/06, 49/07, 122/08, 20/09 и 72/09)

46. Релевантне домаће одредбе садржане су у чл. 19, 20, 46, 61, 64, 235, 242, 243, 379, 406. и 425. Законика.

47. У складу са овим одредбама, формални кривични поступак може се покренути на захтев овлашћеног тужиоца. У односу на кривична дела која подлежу кривичном гоњењу од стране јавног тужиоца, укључујући и кривична дела наведена у горњем тексту у ставу 31, овлашћени тужилац је јавни тужилац лично. Дискреционо право јавног тужиоца да одлучи да ли да поднесе пријаву је, међутим, везано је начелом законитости, што значи да он мора да поступи када год постоји основана сумња да је извршено кривично дело које подлеже кривичном гоњењу од стране јавног тужиоца. Јавни тужилац мора да предузме мере неопходне за предистражне радње за кривична дела која подлежу кривичном гоњењу од стране јавног тужиоца и идентификацију наводних починилаца. У том смислу он има овлашћење да координира рад разних служби за спровођење закона и других владиних тела.

48. Ако јавни тужилац утврди, на основу доказа које поседује, да постоји основана сумња да је неко лице извршило кривично дело које се гони по службеној дужности, он ће од надлежног суда затражити да отвори званичну истрагу или подићи оптужни акт. Ако, међутим, јавни тужилац одлучи да нема основа за покретање таквог поступка, он мора донети образложену одлуку, а такође обавестити и жртву о тој одлуци. Жртва има право да преузме кривично гоњење у предмету у своје име, у својству „супсидијарног тужиоца“, у року од осам дана од обавештења о одлуци јавног тужиоца.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

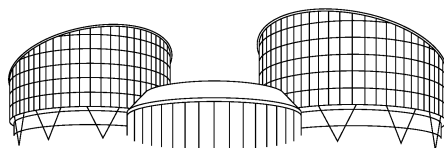
49. Супсидијарни тужилац може поднети захтев за отварање истраге или подићи оптужни акт. Ако истражни судија одбије да отвори тражену истрагу, предмет се упућује трочланом кривичном већу да донесе одлуку с тим у вези у року од 48 часова. Дозвољена је даља жалба. Ако је супсидијарни тужилац већ преузео кривично гоњење, јавни тужилац ће и поред тога имати овлашћење да опет преузме кривично гоњење у том предмету по службеној дужности.

50. У вези са захтевом за заштиту законитости, страна у поступку према закону нема право да употреби овај правни лек лично, али има право да поднесе предлог надлежном јавном тужиоцу да га поднесе у њено име, при чему јавни тужилац има пуно дискреционо право да одлучи да ли да то учини. Ако Врховни суд усвоји предлог, он има овлашћење да утврди повреду законитости, да преиначи коначну одлуку или да је потпуно или делимично укине и да врати предмет на поновно разматрање.

Б. Закон о облигационим односима (објављен у „Службеном листу Социјалистичке Федеративне Републике Југославије“, бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, као и у „Сл. листу СРЈ“, број 31/93)

51. Члан 172. став 1. прописује да је правно лице, што укључује и државу, одговорно за сваку штету коју нанесе неки „његов орган“.

52. Чл. 200. и 201. прописују, између осталог, да свако ко је претрпео страх, физички бол или, заправо, душевну патњу као последицу, између осталог, смрти његовог или њеног најближег сродника, има право, у зависности од њиховог трајања и јачине, да тужи ради финансијске накнаде у парничним судовима и, осим тога, тражи друге облике обештећења који би могли пружити одговарајуће нематеријално задовољење.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 2. КОНВЕНЦИЈЕ

53. Подносиатељка представке се притуживала да српске власти нису испуниле своје обавезе према процесном делу члана 2. Конвенције, којим је од њих тражено да спроведу одговарајућу и делотворну истрагу околности у вези са смрћу њеног сина, уз наводну намеру да сакрију злоставу од стране полиције. Члан 2. прописује следеће:

Члан 2.

„1. Право на живот сваког лица заштићено је законом. Нико не сме бити намерно лишен живота, осим приликом извршења пресуде суда којом је осуђен за злочин за који је ова казна предвиђена законом.

2. Лишење живота се не сматра противним овом члану ако проистекне из употребе силе која је апсолутно нужна:

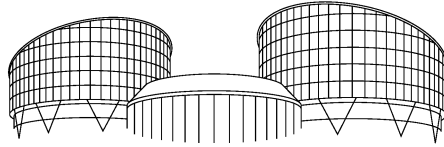
- (а) ради одбране неког лица од незаконитог насиља;
- (б) да би се извршило законито хапшење или спречило бекство лица законито лишеног слободе;
- (в) приликом законитих мера које се предузимају у циљу сузбијања нереда или побуне.“

A. Допуштеност

1. Прелиминарна примедба Владе

(а) Правило о року од шест месеци

54. Влада је тврдила да је одлука Врховног суда од 30. новембра 2006. године правоснажна у смислу члана 35. став 1. Конвенције, пошто је захтев за заштиту законитости, у складу са праксом Суда, неделотворно правно средство. Подносиатељка представке је поднела представку 1. августа 2008. године, па према томе није поштовала услов рока од шест месеци утврђен чланом 35. став 1.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

55. Подносиатељка представке је одговорила да се приликом разматрања питања поштовања правила о року од шест месеци мора узети у обзир њен покушај да употреби сваки доступан правни лек у вези са њеним притужбама. Она је тврдила да је захтев тужиоца за ревизију одлуке од 30. новембра 2006. године код ње створио очекивања да би власти могле, на основу њеног захтева, коначно спровести делотворну истрагу. Према томе, правоснажна одлука у смислу члана 35. став 1. није била она од 30. новембра 2006. године. Уместо тога, тек је 8. фебруара 2008. године постало очигледно да ови процеси више не нуде никакве реалне изгледе за остваривање обештећења на домаћем нивоу.

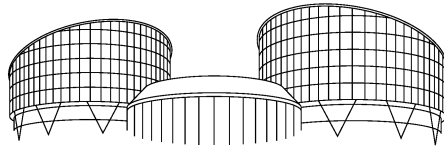
56. Члан 35. став 1. Конвенције прописује:

„Суд може узети предмет у поступак тек када се исцрпу сви унутрашњи правни лекови, у складу са општепризнатим начелима међународног права, и у року од шест месеци од дана када је донета правоснажна одлука.“

57. Релевантно питање у овом предмету је да ли су неуспешни покушаји подносиатељке представке да преузме кривично гоњење као супсидијарни тужилац и да тражи да тужилац поднесе „захтев за заштиту законитости“ представљали коришћење непотребних правних средстава, због чега би њена представка била неблаговремена (видети, на пример, *Prystavska против Украјине* (одлука), број 21287/02, 17. децембар 2002. године). Суд сматра да нису, из следећих разлога.

58. Суд је већ утврдио да иако се од жртава не тражи да саме предузимају кривично гоњење, што је дужност јавног тужиоца, који је боље опремљен у том смислу, уколико неки подносилац представке упркос томе преузме кривично гоњење као супсидијарни тужилац, тај поступак постаје саставни део предмета и мора се узети у обзир приликом процењивања да ли су исцрпљена домаћа правна средства као и да ли је поштовано правило о року од шест месеци (видети, у контексту члана 2, *Младеновић против Србије*, број 1099/08, ст. 39. и 47, 22. мај 2012. године; видети, иако у контексту члана 3, *Оташевић против Србије*, број 32198/07, став 25, 5. фебруар 2013. године уз даље позивање на њих).

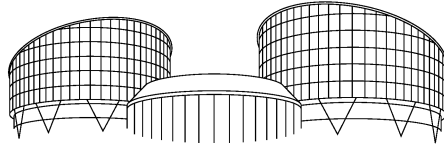
59. Ако се вратимо на предметни случај, Суд примећује да подносиатељка представке није одустајала од овог пута обештећења, па је, тако, донела рационалну одлуку да даље не подиже оптужни акт с

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

обзиром на њен претходни неуспешан захтев за спровођење истраге (видети ст. 38. и 49. у горњем тексту), који је захтевао много нижи стандард доказивања (упоредити по супротности са *Gasyak и други против Турске*, број 27872/03, став 58, 13. октобар 2009. године). Уместо тога, подносиатељка представке се успешно обратила Републичком јавном тужиолаштву да поднесе захтев за заштиту законитости (видети ст. 39. и 50. у горњем тексту). Она је коначно поднела представку Суду пошто је од Врховног суда добила негативну одлуку од 8. фебруара 2008. године у вези са захтевом тужиоца за заштиту законитости. У вези са овим другим, Суд примећује да је захтев за заштиту законитости као што је свима познато дискреционог карактера, и нормално је да се такав захтев не сматра делотворним (видети *Лепојић против Србије*, број 13909/05, став 54, 6. новембар 2007. године) и да рок од шест месеци није могао да поново почне да тече (видети, на пример, *Kucherenko против Украјине* (одлука), број 41974/98, 4. мај 1999. године). Упркос томе, ситуације у којима захтев за поновно отварање поступка има заправо за резултат његово отварање, или у којима је ванредни правни лек био успешан, могу бити изузетак од овог правила (видети *Gasparyan против Јерменије (број 1)*, број 35944/03, став 30, 13. јануар 2009. године уз даља позивања), мада само у односу на она питања Конвенције која су пружила основ за такво преиспитивање или поновно отварање поступка и била су предмет разматрања пред ванредним жалбеним телом (видети *Gasparyan*, цитирана у горњем тексту, став 32, и *Berdzenishvili против Русије* (одлука), број 31697/03, ЕЦХР 2004-II (изводи)).

60. Суд сматра да ситуација у овом предмету спада у категорију изузетних случајева. Члан 35. став 1. не може се тумачити на начин којим би се од подносиоца представке тражило да поднесе притужбу Суду пре коначног решавања његовог питања на домаћем нивоу (видети *Младеновић*, цитирана у горњем тексту, став 44.). Притужба подносиатељке представке тужиоцу, која представља суштину њене притужбе пред овим Судом, је заправо била успешна: Републички јавни тужилац је, као највиши тужилац, посебно оштро критиковао претходне одлуке домаћих правосудних органа као погрешне и произвољне (видети став 40. у горњем тексту). Стога је било потпуно

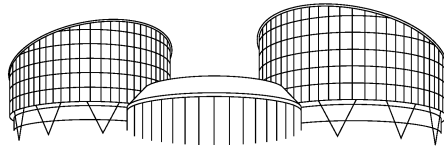
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

разумно да подносиатељка сачека одлуку Врховног суда о захтеву тужиоца за заштиту законитости, имајући у виду овлашћења Врховног суда да је захтев био усвојен (видети став 50. у горњем тексту). С тим у вези, не може се рећи да је подносиатељка представке намерно покушала да одложи рок утврђен чланом 35. став 1. користећи неодговарајуће поступке који јој нису могли понудити делотворно обештећење за притужбу о питању према Конвенцији (упоредити и упоредити по супротности са *Fernie против Уједињеног Краљевства* (одлука), број 14881/04, 5. јануар 2006. године).

61. Из разлога наведених у горњем ставу, Суд сматра да је одлука Врховног суда од 8. фебруара 2008. године била коначна одлука у смислу члана 35. став 1. Конвенције у предметном случају. Суд према томе налази да је подношењем представке у року од два месеца од 30. маја 2008. године, што је био датум када јој је уручена коначна одлука донета у у домаћем поступку (видети став 41. у горњем тексту), подносиатељка представке поштовала рок од шест месеци прописан чланом 35. став 1. Конвенције.

(б) Статус жртве

62. Позивајући се на *Caraher против Уједињеног Краљевства* (одлука), број 24520/94, ЕЦХР 2000-I, Влада је даље изнела да подносиатељка представке више не може да тврди да је жртва било какве повреде права на коју се ослонила у вези са смрћу њеног сина, пошто су парнични судови „потврдили [да је] држава [направила] пропуст у односу на околности које су изазвале смрт сина подносиатељке представке“ и досудили, с тим у вези, накнаду скоро једнаку исплаћеном износу у предмету који се скинут са листе (видети *Петковић против Србије* (одлука), број 31169/08, 6. децембар 2011. године). Осим тога, реакција државе није била ограничена само на накнаду, с обзиром да су власти покренуле дисциплинске и кривичне поступке против полицајаца. Чињеница да ни у једном од тих поступака није остварен напредак не може се изједначити са закључком Суда да истрага уопште није спроведена.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

63. Подносиатељка представке је изнела да парнични поступак не може да испуни процесну обавезу државе према члану 2. па према томе не може да лиши подносиатељку представке статуса жртве.

64. Одлука или мера повољна за подносиоца представке није у начелу довољна да га лиши статуса „жртве“ осим ако је државни органи не потврде, било изричито или прећутно, а затим досуде обештећење за повреду Конвенције (видети *Nikolova u Velichkova против Бугарске*, број 7888/03, став 49, 20. децембар 2007. године и предмете цитиране у њој). У вези са обештећењем које је одговарајуће и довољно да би се исправила повреда права из Конвенције на националном нивоу, Суд углавном сматра да то зависи од свих околности предмета, са посебним освртом на природу права које је наводно повређено (видети *Gäfgen против Немачке [BB]*, број 22978/05, став 116, ЕЦХР 2010), разлоге дате за одлуку (видети *Jensen против Данске* (одлука), број 48470/99, ЕЦХР 2001-X) и опстајање неповољних последица за лице у питању после те одлуке (видети *Freimanis u Līdums против Летоније*, бр. 73443/01 и 74860/01, став 68, 9. фебруар 2006. године).

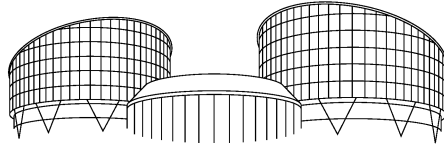
65. С обзиром на горе наведено, Суд сматра да је питање статуса жртве подносиатељке представке тесно повезано са природом и садржајем обавезе у питању у овом предмету и да га треба спојити са основаношћу притужбе према члану 2.

2. Спојивост *ratione temporis*

66. Суд примећује да је Србија ратификовала Конвенцију 3. марта 2004. године и да су се неки догађаји у овом предмету десили пре тог датума. По мишљењу Суда, иако Влада није ставила примедбу на спојивост *ratione temporis*, ово питање и поред тога захтева да буде разматрано *proprio motu* (видети, уз одговарајуће измене, *Јовановић против Србије*, број 32299/08, ст. 34-35, 2. октобар 2012. године).

67. Начела која је Суд утврдио у својој пракси су следећа:

(а) Процесна обавеза државе да спроведе делотворну истрагу развила се у посебну и независну дужност, која може да обавезе државу без обзира да ли се смрт, као активирајући догађај, десила пре или после ступања Конвенције на снагу у односу на ту државу (видети

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Šilih protiv Slovenije [BB], број 71463/01, ст. 159. и 162, 9. април 2009. године, и *Velcea и Mazăre против Румуније*, број 64301/01, став 81, 1. децембар 2009. године).

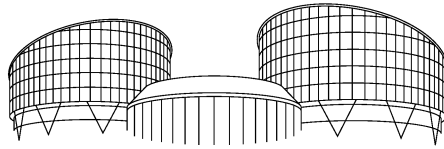
(б) С обзиром на начело правне сигурности, међутим, временска надлежност Суда у вези са поштовањем процесне обавезе из члана 2. у односу на смрт која се десила пре критичног датума није неограничена.

(i) Прво, само процесни поступци и/или пропусти настали после тог датума могу спадати у оквир временске надлежности Суда. Позивање на „процесне поступке“ мора се разумети у смислу својственом за процесну обавезу према члану 2, наиме, поступци предузети у оквиру кривичног, парничног, управног или дисциплинског поступка који могу довести до идентификације и кажњавања одговорних или до досуђивања накнаде оштећеној страни. Навођење „пропушта“ односи се на ситуацију где истрага није спроведена или су спроведене само безначајне процесне радње али где се тврди да је делотворна истрага морала да се обави (видети *Janowiec и други против Русије* [BB], бр. 55508/07 и 29520/09, ст. 142-44, ЕЦПХР 2013).

(ii) Даље, између случаја смрти и ступања Конвенције на снагу у односу на Тужену државу мора да постоји „стварна веза“ за процесну обавезу која се одређује чланом 2. Конвенције. Да би се „стварна веза“ утврдила, то у пракси значи да временски период између случаја смрти као активирајућег догађаја и ступања Конвенције на снагу у односу на ту државу мора бити разумно кратак (у начелу, не дужи од 10 година), а већина истражних радњи које се захтевају овом одредбом мора бити спроведена, или би требало да буде спроведена, после ступања на снагу (видети *Janowiec*, цитирана у горњем тексту, ст. 146-48.).

(в) Најзад, чак и када провера „стварне везе“ није задовољена, Суд може, у ванредним ситуацијама, остварити своју надлежност (за више детаља, видети *Janowiec*, ст. 149-51.).

68. У овом предмету, иако се смрт и већина предистражних мера десила две године пре 3. марта 2004. године, протекло је скоро четири године процесних поступака почев од тог датума, укључујући даље важне истражне мере и доношење свих битних одлука од стране

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

истражних органа. Притужба подносиоце представке према процесном аспекту члана 2. углавном се односи на ова друга питања. У складу са надлежношћу изнетом у горе наведеном тексту, Суд сматра да је у овом предмету дошло до процесне обавезе која од власти Тужене државе захтева да истраже смрт господина Дејана Петровића.

69. Суд даље налази да он има временску надлежност да разматра притужбу подносиоце представке у оној мери у којој се она односи на процесне поступке и пропусте настале у периоду после датума ратификације. Он ће и поред тога, из разлога контекста и разматрајући ситуацију на коју се притужује као целину, такође узети у обзир сваки и све битне догађаје пре тог датума (видети, у контексту члана 2, *Младеновић*, цитирана у горњем тексту, став 53, и, у контексту члана 3, *Милановић против Србије*, број 44614/07, став 78, 14. децембар 2010. године).

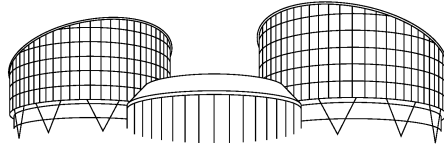
3. Закључак о допуштености

70. Суд сматра да притужба подносиоце представке према члану 2. Конвенције поставља озбиљна питања чињеница и права која су тако сложена да би њихово утврђивање требало да зависи од разматрања основаности. Она се, према томе, не може сматрати очигледно неоснованом у смислу члана 35. став 3. Конвенције, а није утврђен ниједан други основ да се она прогласи недопуштеном. Према томе, она се мора прогласити допуштеном.

Б. Основаност

1. Наводи страна

71. Подносиоца представке притуживала се да власти нису поступале ни по сопственој иницијативи ни делотворно. Посебно: (а) чињеница да је требало четири године да би власти предузеле само предистражне радње не може да задовољи критеријуме хитности или разумне брзине истраге; (б) истрага се у потпуности заснивала на сведочењу полицајаца и обдукцијама; (в) одлуке да се не спроводи даља истрага нису биле довољно образложене, што је у супротности са

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

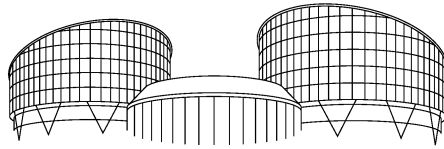
захтевима релевантног домаћег права; (г) Врховни суд је, уместо да пажљиво разматра сваки недостатак, једноставно понављао исто образложење без утврђивања битних чињеница предмета; (д) стварне чињенице предмета нису заправо никада утврђене; и (е) није поштовано процесно право подносиоце представке да буде на одговарајући начин укључена у истрагу.

72. Влада је, детаљно извештавајући о чињеницама описаним у горњем тексту, тврдила да су разне националне власти учиниле све што су могле у предметном случају и доследно утврдиле узрок смрти господина Дејана Петровића. Истрагу је спровео независан тужилац, а полицајци укључени у истрагу су били хијерархијски независни и/или претпостављени полицајцима присутним за време несреће. Влада је изнела да је истрага о смрти сина подносиоце представке доследно испунила захтеве непристрасности и потпуности утврђене чланом 2. Конвенције.

2. Оцена Суда

(а) Општа начела

73. Суд понавља да се обавеза спровођења истраге, која се подразумева у разним контекстима Конвенције, може разликовати, и по садржају и у смислу пратећег образложења, у зависности од конкретне ситуације која је довела до ње (видети, на пример, *Banks и други против Уједињеног Краљевства* (одлука), број 21387/05, 6. фебруар 2007. године). Док званична истрага и/или кривични поступак подразумевају обезбеђење највећих гаранција заштите према члану 2. у случајевима намерног лишења живота, (видети *Al-Skeini и други против Уједињеног Краљевства* [ВВ], број 55721/07, став 165, ЕЦХР 2011; *McKerr против Уједињеног Краљевства*, број 28883/95, став 134, ЕЦХР 2001-III; и *Menson против Уједињеног Краљевства* (одлука), број 47916/99, ЕЦХР 2003-V), у случају тврдњи које покрећу питања немарног поступања, процесна обавеза може настати после покретања поступка од стране рођака преминулог, а правни лек поднет у парничном, управном или чак дисциплинском поступку, може бити довољан (видети *Šilih*, цитирана у горњем тексту, став 156 и случајеви

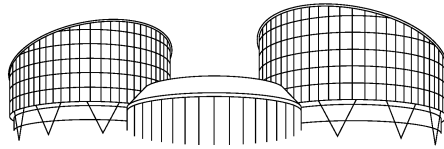

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

на које се упућује у њему; *Calvelli u Ciglio против Италије* [ВВ], број 32967/96, став 51, ЕЦХР 2002-I; и *Powell против Уједињеног Краљевства* (одлука), број 45305/99, 4. мај 2000. године). Пошто су често, у пракси, тачне околности смрти у таквим случајевима увелико ограничене на сазнање државних службеника или власти, покретање одговарајућег домаћег поступка биће условљено одговарајућом званичном истрагом, која мора бити независна и непристрасна (видети *Makaratzis против Грчке* [ВВ], број 50385/99, став 73, ЕЦХР 2004-XI).

74. У случајевима у којима притворено лице умре док је у притвору код државних органа, без обзира на примењени начин истраге, сама чињеница да су власти обавештене о смрти доводи до *ipso facto* обавезе према члану 2. Конвенције да се спроведе делотворна истрага о околностима смрти, без обзира да ли су наводни починиоци државни службеници, или су непознати, или је повреду нанело само лице о коме је реч (видети, на пример, *Tanrikulu против Турске* [ВВ], број 23763/94, ст. 101. и 103, ЕЦХР 1999-IV; *Salman против Турске* [ВВ], број 21986/93, став 105, ЕЦХР 2000-VII; *Tanli против Турске*, број 26129/95, став 149, ЕЦХР 2001-III (изводи); *Paul u Audrey Edwards против Уједињеног Краљевства*, број 46477/99, ст. 69. и 74, ЕЦХР 2002-II; и *Slitani против Француске*, број 57671/00, став 30, ЕЦХР 2004-IX). Државни органи не могу препустити иницијативу најближем сроднику да поднесе званичну пријаву или преузме одговорност за спровођење било каквих истражних радњи (видети *Salman*, исто).

75. Да би била „делотворна“, истрага о смрти мора прво бити одговарајућа, односно мора бити таква да омогући утврђивање релевантних чињеница, идентификацију и кажњавање одговорних (видети *Ramsahai u други против Холандије* [ВВ], став 324, број 52391/99, ЕЦХР 2007-II). Иако ово није обавеза резултата, већ само средства, истрага о смрти притвореног лица мора бити темељна, а власти морају предузети разумне радње које су им на располагању да обезбеде доказе о догађају (видети, на пример, у вези са изјавама сведока, *Tanrikulu*, цитирана у горњем тексту, став 109; у вези са форензичким доказима, *Gül против Турске*, број 22676/93, став 89, 14. децембар 2000. године; и у вези са обдукцијама, *Salman*, цитирана у горњем тексту, став 106.). Такође, иако не постоји апсолутно право на

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

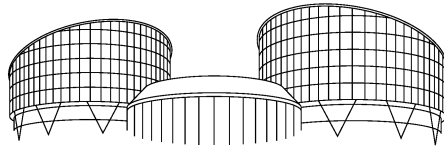
покретање кривичног поступка или доношење осуђујуће пресуде, сваки недостатак у истрази који доводи у питање могућност утврђивања околности случаја или одговорног лица, изазива ризик да да предузета мера не буде делотворна (видети, на пример, *Anguelova против Бугарске*, број 38361/97, ст. 136-39, ЕЦХР 2002-IV).

76. Штавише, да би истрага била делотворна, може се уопштено сматрати неопходним да лица одговорна за спровођење истраге буду независна од оних умешаних у догађаје (видети, на пример, *Ramsahai*, цитирана у горњем тексту, ст. 321 и 342-45; *Cooper против Уједињеног Краљевства* [ВВ], ст. 108-15, број 48843/99, ЕЦХР 2003-ХП; и *Eremiášová u Pechová против Чешке Републике*, број 23944/04, ст. 136-39 и 151-60, 16. фебруар 2012. године).

77. Битно је да се чињенице и свака незаконитост одмах утврде са потребном марљивошћу. Сврха истраге у таквим ситуацијама није само обезбеђење делотворне примене домаћег права које штити право на живот, већ очување поверења јавности у посвећеност власти очувању владавине права, као и спречавање сваке појаве прикривања или толерисања незаконитих поступака, у случајевима у којима су умешани државни службеници или тела, како би се осигурала одговорност за смрт насталу у оквиру њихове надлежности (видети *Tanrikulu*, исто). Из истих разлога, мора да постоји довољан елемент надзора јавности над током истраге, и, у свим случајевима, укључивање најближих сродника у мери која је неопходна за заштиту њихових законитих интереса (видети, на пример, *Hugh Jordan против Уједињеног Краљевства*, број 24746/94, ст. 109. и 124, ЕЦХР 2001-III (изводи), и *Khaindrava u Dzamashvili против Грузије*, број 18183/05, ст. 59-61, 8. јун 2010. године).

(б) Примена општих начела на предметни случај

78. Предметни случај односи се на појединца који је био у полицијском притвору, у надлежности власти, када је, како је саопштено, пао кроз прозор полицијске станице, због чега је месец дана касније преминуо у болници. Према томе, ово је случај који је захтевао да државни органи спроведу, на сопствену иницијативу, делотворну званичну истрагу ради утврђивања околности у којима се

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

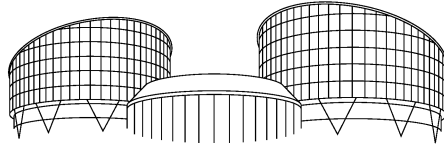
несрећа dogodila da bi se јасно утврдио узрок пада и касније смрти, и, у зависности од налаза, да се размотри да ли су власти на неки начин биле одговорне за то. Истрага је морала да испуни услове наведене у горњем тексту.

79. Суд примећује да је Влада тврдила да су три домаћа поступка заједно задовољила захтеве процесне обавезе према члану 2. и да подносиатељка представке не може да задржи статус жртве с обзиром на њихов исход.

(i) *Парнични поступак*

80. Суд би разјаснио на самом почетку да приликом оцене да ли је држава поступила у складу са процесном обавезом према члану 2. Конвенције парнични поступак у коме је досуђена накнада штете не може се једино узети у обзир, те да се то не може сматрати делотворним обештећењем на основу чега би подносиоци представке били лишени статуса жртве у контексту смрти у притвору (видети, међу многим ауторитетима, *Paul u Audrey Edwards*, цитирана у горњем тексту, став 74; видети такође, иако у другом контексту члана 2, *Skendžić u Krznarić против Хрватске*, број 16212/08, став 68, 20. јануар 2011. године, где је накнаду штете чак пратило, као и у овом предмету, признавање одговорности државе). Наиме, ако би власти могле ограничити своју реакцију само на исплату накнаде, у случајевима намерног злостављања, на пример од стране службеника државе, који је резултирало смртним исходом, не чинећи довољно на кривичном гоњењу и кажњавању одговорних, у зависности од околности, то би могло довести у неким случајевима да државни службеници злоупотребе права оних који су под њиховом контролом, те до суштинског некажњавања, а општи принципи забране злостављања, мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, упркос њиховом фундаменталном значају, остали би практично неделотворни (видети, на пример, *Yaşa против Турске*, став 74, 2. септембар 1998. године, *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-VI*; *Velikova*, цитирана у горњем тексту, став 89; и *Salman*, цитирана у горњем тексту, став 83.).

81. У вези са предметним случајем, пошто не постоји довољно разлога за супротно, Суд неће одступити од своје утврђене судске

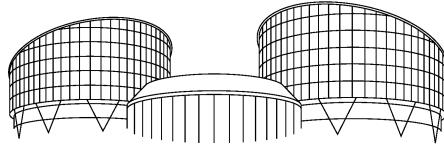

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

практике. Не само да је релевантни парнични поступак предузет на иницијативу подносиоце представке, већ овај правни лек није могао, као што је надлежни парнични суд изричито навео (видети став 43. у горњем тексту), да утврди тачне чињенице догађаја нити да уопште утврди тачну одговорност државних службеника умешаних у овај догађај, како се то захтева чланом 2. Налази се заснивају на оном што се чини искључивом одговорношћу државе при чему није разматрана процесна притужба подносиоце представке коју је поднела пред Судом. С тим у вези, Суд сматра да је ослањање Владе на предмет *Caraher* (цитиран у горњем тексту) неодговарајуће, пошто подносиоци представке у том предмету нису поднели притужбу због кршења обавезе спровођења истраге, већ због материјалне повреде. У вези са позивањем Владе на предмет *Петковић* (цитиран у горњем тексту), који се заиста тичао, између осталог, наведеног кршења обавезе спровођења истраге према чл. 2. и 3. Конвенције, Суд истиче да је Влада предузела, у контексту вансудског решења случаја, не само да плати накнаду штете, већ и да спроведе делотворну и сврсисходну истрагу о околностима смрти у питању.

(ii) Дисциплински поступак

82. Штавише, интерни дисциплински поступак (видети ст. 21-3. у горњем тексту) против двојице полицајаца, који је започео њиховим испитивањем од стране претпостављеног, а завршио се пре окончања кривичног поступка, очигледно није био одговарајући начин за утврђивање релевантних околности спорног догађаја. Без неопходних гаранција јавног надзора и укључења подносиоце представке, дисциплински суд ослонио се искључиво на информације које су дала три полицајска службеника у смислу да је спорни догађај био *prima facie* самоубиство без икаквог пропуста полиције. Према томе, овај поступак није био у складу са процесним обавезама према члану 2. Конвенције, пошто му је недостајала и свеобухватност и објективност (видети, уз одговарајуће измене, *Oğur против Турске* [ВВ], број 21594/93, ст. 91-92, ЕЦХП 1999-III; *Mižigárová против Словачке*, број 74832/01, ст. 98-100, 14. децембар 2010. године; и *Juozaitienė* и

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Vikulčius protiv Литваније, бр. 70659/01 и 74371/01, став 91, 24. април 2008. године).

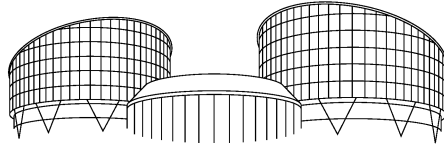
(iii) *Кривична истрага*

83. Суд мора на одговарајући начин размотрити делотворност кривичног поступка, који се чини, бар теоретски, јединим одговарајућим домаћим правним леком у тим околностима. Иако се он мора оценити на основу свих релевантних чињеница и имајући у виду практичне околности спровођења истраге, треба нагласити да обавеза спровођења истраге повлачи обавезу посебно строгог надзора у ситуацијама постојања сумњивих околности о настанку смрти, док је жртва била у рукама државних службеника, укључујући и задржавање у полицији (видети, на пример, *Velikova*, цитирана у горњем тексту, ст. 80. и 82.).

(α) *Истражне радње предузете после догађаја*

84. Државни органи су предузели један број радњи на сопствену иницијативу како би се догађај у полицијској станици испитао непосредно пошто се десио (видети ст. 16-20. у горњем тексту). Иако ове почетне радње предузете две године пре него што је Србија ратификовала Конвенцију, не спадају у надлежност Суда, Суд ће констатовати битне чињенице, из разлога контекста и разматрајући притужбе у целини.

85. Суд примећује да је ограниченост спроведеног увиђаја на лицу места утицала на истрагу спроведену по ступању Конвенције на снагу. Следећи елементи су на жалост недостајали у списима предмета: (i) време догађаја и време увиђаја; стога није познато да ли је било неког одуговлачења које би могло довести у питање делотворност истраге; (ii) узимање и прикупљање отисака прстију, као и других узорака (телесних течности, длака, влакана итд.) неком посебном методом осим „визуелног прегледа“; (iii) идентификација полицајаца који су истражном судији дали извештај о догађају; (iv) попис одеће господина Дејана Петровића и њено испитивање у лабораторији ради телесних течности, или запис о њеном физичком оштећењу због наводног „провлачења кроз“ прозор; (v) доказ да су додири и одећа полицајаца

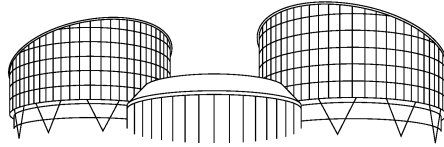
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

умешаних у догађај прикупљени ради криминалистичко техничког прегледа; (vi) објашњење зашто је господин Дејан Петровић одведен у канцеларију полицајаца, а не у просторију за испитивање, чекаоницу или просторију за задржавање; и (vii) доказ да је учињен напор да се од неког присутног у полицијској станици добије информација или од суседа, у смислу да ли су, када, где и под којим околностима видели господина Дејана Петровића или да ли су били сведоци тог догађаја. Даље, примећено је, на жалост, да ниједна снимљена фотографија није била усредсређена на прозорско стакло или стварно место где је господин Дејан Петровић пао. Осим тога, техничар за увиђај и полицајци који су испитивали умешане полицајске службенике били су из истог ланца команде београдске полиције као и ови други и ни у једном извештају о њиховом испитивању се не наводи да ли су полицајци били раздвојени после тог догађаја нити да ли су имали времена да се тајно договоре у смислу наведене очигледне недоследности исказа које су дали супругу подносиоце представке и средствима информисања (видети ст. 14, 11. и 20-22. у горњем тексту, тим редом; видети такође, уз одговарајуће измене, *Jasinskis protiv Letonije*, број 45744/08, став 78, 21. децембар 2010 . године).

86. Најзад, Суд примећује да су обдукцију обавили лекари специјалисти судске медицине три дана после смрти господина Дејана Петровића, нашавши да су описани преломи и повреде „нанети тупим, тешким и замахнутим предметом“ (видети став 16. у горњем тексту). Међутим, испоставило се да она не садржи токсиколошку анализу, фотографије и анализу начина на који је повреда задобијена.

(б) Улога јавног тужиоца

87. У складу са домаћим правом (видети став 47. у горњем тексту), дужност јавног тужиоца је била да обезбеди спровођење делотворне званичне истраге. Суд прво примећује да у време које је тужиоцу било потребно да одлучи да осумњичене не гони (две године и девет месеци, од којих седам месеци после ратификације Конвенције), он није био оптерећен сложеним процесним радњама у овом предмету: осим што је наложио да се уради извештај стручњака судске медицине, он је само прикупио писане доказе који су настали за време

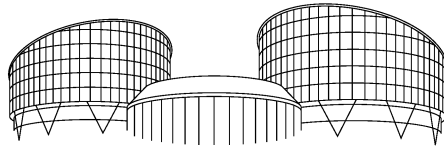

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

хоспитализације господина Дејана Петровића и дисциплинског поступка (видети ст. 25-26. и 28. у горњем тексту; видети, у вези са захтевом марљивости где је обична истрага трајала две године и пет месеци, *Vasilca против Републике Молдавије*, број 69527/10, став 33, 11. фебруар 2014. године). Нема доказа да је тужилац испитао било ког полицајца, стручњака судске медицине или родитеље господина Дејана Петровића, или да је покушао да идентификује неке сведоке ван полицијске зграде. Предлози подносиоце представке да се обаве друге истражне радње су одбачени (видети ст. 30. и 32. у горњем тексту).

88. Члан 2. не намеће истражним органима обавезу кривичног гоњења у сваком предмету и прихватања сваког захтева за предузимање одређене истражне радње коју предлаже неко од рођака током истраге (видети, на пример, *Giuliani u Gaggio против Италије* [ВВ], број 23458/02, став 304, ЕЦХП 2011 (изводи), и *Velcea u Mazăre*, цитирана у горњем тексту, став 113.). Суд примећује, међутим, да у предметном случају, упркос једном броју околности у вези са доказима које су требале да упозоре тужиоца да су потребне даље истражне радње, осим узимања писмених изјава, он није предузео чак ни неке најосновније. Посебно, у извештају вештака из 2004. године закључује се да се господин Дејан Петровић могао „провући“ кроз прозор и да су његове фаталне повреде могле бити изазване скоком кроз прозор и падом на тврду површину. Ово је био општи закључак о узроку фаталних повреда, пошто вештаци нису улазили у детаље начина на који је свака различита повреда задобијена. У сваком случају, Суд је посебно узео у обзир чињеницу да никада није обављена реконструкција овог догађаја, а ни Влада није покушала да објасни пропуст у првој фази (видети *Ramsahai*, цитирана у горњем тексту, ст. 326. и 329, и *Eremiášová u Pechová*, цитирана у горњем тексту, став 146.).

89. Осим тога, упркос чињеници да је тужилац очевидно наставио са истрагом под претпоставком да је преминули извршио самоубиство, разлози због којих би он донео такву драстичну одлуку нису испитани. Здравствени картон господина Дејана Петровића, са детаљима о употреби, на пример, алкохола или супстанци или покушаја

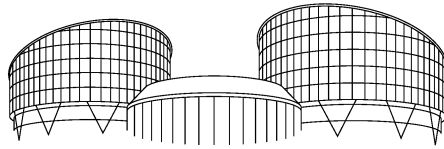
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

самоубиства, није добијен (видети *Ognyanova и Choban против Бугарске*, број 46317/99, став 112, 23. фебруар 2006. године). Такође, очигледно се није сматрало неопходним да се оде у болницу за време хоспитализације господина Дејана Петровића како би се добила потпуна лекарска евиденција или да се разговара са лекарским особљем о повредама господина Дејана Петровића или о знацима насиља који су се могли појавити за време његовог пута у болницу, о пријему или током његовог даљег лечења у њој.

90. С обзиром на горе наведено, не постоје назнаке да је приликом утврђивања чињеница овог догађаја тужилац био спреман да темељно испита полицијски извештај о овом догађају (упоредити разлике са *Ramsahai*, цитирана у горњем тексту, ст. 344-45, и *Ergi против Турске*, 28. јул 1998. године, ст. 83-84, *Извештаји* 1998-IV). Штавише, Суд истиче да се, у складу са домаћим правом (видети став 48. у горњем тексту), од тужиоца захтева да изнесе разлоге за одлуку да не предузима кривично гоњење (упоредити разлике са *McKerr*, цитирана у горњем тексту, став 130.). С обзиром на стање списка предмета, Суд не може да оцени како је тужилац оценио прикупљене доказе и извео закључке да даља истрага није потребна, приликом доношења одлуке о одбацивању пријаве, ако је она уопште урађена у писаној форми, јер није послата ни подносиоци представке ни Суду. Упркос захтеву Суда да се то учини, Влада није објаснила и документовала улогу ОЈТ и праксу у вези са тим законским захтевом.

91. Она је, међутим, тврдила да је изјава ОЈТ од једне реченице подносиоци представке у овом предмету одговарала образложеној одлуци о одбацивању као што се захтева домаћим законом.

92. Имајући у виду стварне околности спроведене истраге, Суд може да прихвати да би изјава као што је изјава у предметном случају могла бити задовољавајућа у одређеним врстама предмета. Када је, међутим, реч о контраверзним догађајима, а посебно о оним који потенцијално укључују одговорност државе, требало би обезбедити образложену одлуку о одбацивању којом се у писаној форми наводе докази, као и налази по окончању истраге (упоредити разлике са *Gurtekin и други и два друга подносиоца представке против Кипра* (одлука), бр. 60441/13, 68206/13 и 68667/13, став 29, 11. март 2014.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

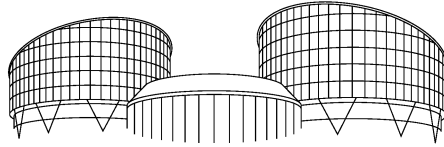
године). Иначе, недостатак транспарентности може да угрози поверење јавности да ће се држава придржавати начела владавине права и спречити појаву прикривања или толеранције незаконитих поступака (видети, уз одговарајуће измене, *Hugh Jordan*, цитирана у горњем тексту, ст. 123-24, и *McKerr*, цитирана у горњем тексту, став 131.).

(γ) Супсидијарно кривично гоњење

93. Суд подсећа да Конвенција не обавезује државе уговорнице да успостављају механизам контроле одлука тужилаца о спровођењу истраге, нити је улога Суда да управља функционисањем, и применом поступака, кривичних, истражних и правосудних система у државама уговорницама, који се могу разликовати у приступима и политикама (видети *Gurtekin и други*, цитирана у горњем тексту, став 28. уз даља позивања на њу). Када, међутим, држава изабере такав механизам (видети став 34. Препоруке Rec(2000)19 у ставу 45. у горњем тексту), Суд ће га, као што је раније наведено, узети у обзир и размотрити да ли би контрола у питању могла исправити недостатке истраге тужиоца и испунити одређене услове у складу са процесним аспектом члана 2. (видети, на пример, *Младеновић*, цитирана у горњем тексту, став 53, и *Ramsahai*, цитирана у горњем тексту, ст. 351- 55.).

94. Домаћи судови су у предметном случају одбили захтеве подносиоце представке за предузимање бројних истражних радњи и потврдили одлуку тужиоца да не предузме кривично гоњење, упркос оштрој критици Републичког јавног тужиоца. Суд генерално не сматра прикладним да се меша у истраге које органи спроводе или њихово утврђивање чињеница, осим ако они очигледно пропусте да узму у обзир релевантне елементе или су произвољни и пристрасни (видети, уз одговарајуће измене, *Drăgănschi против Румуније* (одлука), број 40890/04, 18. мај 2010. године, и *Kolevi против Бугарске*, број 1108/02, став 201, 5. новембар 2009. године).

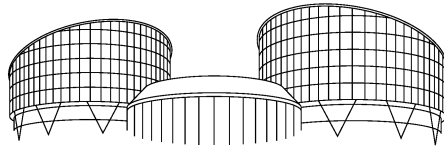
95. С обзиром на фундаменталну важност права на живот, државни органи морају бити осетљиви на све информације или материјале који имају потенцијал да или доведу у питање закључке раније истраге или да омогуће да се раније незавршена истрага настави. Суд примећује да

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

је, пошто је тужилац закључио предмет, нови извештај вештака из 2006. године свакако бацио ново светло на званичну верзију пада господина Дејана Петровића, пошто су његови налази оспорили налазе из извештаја из 2004. године. Наиме, у извештају из 2004. године наводи се да је господин Дејан Петровић могао да се „провуче“ кроз прозор и закључује да су његове повреде настале само због скока кроз прозор и пада на тврду површину, без икаквог објашњења остварљивости коначног закључка (видети став 29. у горњем тексту). У сваком случају, овај други извештај из 2006. године потврдио је да су повреде могле бити проузроковане падом са другог спрата, али је расветлио да је, имајући у виду све околности предмета, практично било немогуће да господин Дејан Петровић разбије прозор и искочи из полицијских просторија својом вољом. Он је једино могао пасти кроз отворен прозор (видети став 34. у горњем тексту).

96. Суд сматра да необјашњеном пропусту да се обави истрага, и покушајима да се тај поступак чак омете, треба посветити посебну пажњу. С обзиром на три контрадикторна извештаја вештака судске медицине (при чему је обдукциони записник трећи), ниједан правосудни орган није покушао да позове вештаке судске медицине или тражи објашњење преосталих форензичких недоследности, упркос очигледној пресудној важности да се добије одговор на питање да ли је могуће да је господин Дејан Петровић скочио кроз прозор. Окружни суд је занемарио значајну недоследност у званичној верзији догађаја и налазима оба извештаја стручњака судске медицине, утврдивши да су они доследни (видети став 37. у горњем тексту). Врховни суд је ову одлуку потврдио по жалби као јасну, коначну и убедљиву, изабравши и позивајући се само на форензичке налазе из извештаја из 2004. године (видети став 38. у горњем тексту). Најзад, Врховни суд је, када је одлучивао о захтеву за заштиту законитости, изгледа прихватио полицијску верзију догађаја у тој мери да је био спреман да пропусти да узме у обзир било који релевантан елеменат који је не потврђује, као и критику тужиоца о раду његових подређених (видети ст. 40-41. у горњем тексту). Одлуке судова су биле прилично сажете, неуведљиве (по речима Републичког јавног тужиоца, „погрешне и произвољне“), ограничене на одређене доказе и извештаје који су очигледно

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

погрешно или селективно цитирани (упоредити разлике са *Fonseca Mendes protiv Шпаније* (одлука), број 43991/02, 1. фебруар 2005. године), а неке од њих су чак донете са закашњењем што је повреда домаћег права (видети ст. 36-37. и 49. у горњем тексту).

(в) Закључак

97. Пошто је утврдио да истрага није испунила такве суштинске услове као што су они разматрани у горњем тексту, Суд сматра да није неопходно да разматра њену независност или укљученост подносиољке представке.

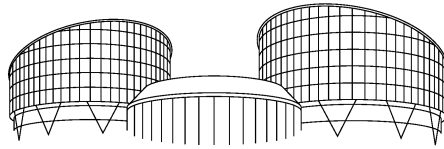
98. Суд закључује да је подносиољка представке задржала статус жртве и одбија прелиминарну примедбу Владе о овом питању. Он утврђује да је дошло до повреде члана 2. Конвенције у његовом процесном аспекту.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 3. КОНВЕНЦИЈЕ

99. Подносиољка представке се притуживала према члану 3. Конвенције да није спроведена одговарајућа истрага о могућем злостављању њеног сина. Члан 3. Конвенције прописује следеће:

„Нико не сме бити подвргнут мучењу, или нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању.“

100. Пошто је размотрио притужбе подносиољке представке према члану 2. Конвенције (видети ст. 53-98. у горњем тексту), Суд сматра да није неопходно да посебно разматра допуштеност или основаност притужбе подносиољке представке према члану 3.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

101. Члан 41. Конвенције прописује:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.“

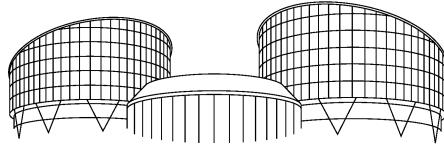
A. Штета

102. Подносиатељка представке је тражила 30.000 евра за нематеријалну штету на име душевног бола који је претрпела као последицу синовљеве смрти и, посебно због патње и бола услед одбијања власти да спроведу делотворну истрагу о смрти њеног сина док је био у притвору. Ово је имало за последицу прекомерну патњу зато што „живот њеног сина није био важан властима“ и зато што она никада неће сазнати тачне околности његове смрти. Она ће такође морати да живи са дуготрајном друштвеном срамотом у Србији зато што је мајка сина који је „самоубица“.

103. Влада је сматрала да је тражени износ превисок у светлу праксе Суда о сличним питањима.

104. Суд не досуђује никакву накнаду у вези са болом који је подносиатељка представке претрпела због смрти њеног сина, пошто је раније прогласио релевантну притужбу недопуштеном *ratione temporis* (видети *Петровић против Србије* (одлука), број 40485/08, 4. јануар 2012. године).

105. Суд налази да су домаће власти у неколико аспеката пропустиле да поступе у складу са процесном обавезом која проистиче из члана 2. Конвенције. Подносиатељка представке мора да је претрпела патњу и бол као последицу немогућности спровођења делотворне истраге о смрти њеног сина. С обзиром на околности овог предмета, Суд подносиатељки представке досуђује 12.000 евра на име нематеријалне штете. Накнаду исплаћену подносиатељки представке као резултат парничног поступка не треба одузети од овог износа, зато што је досуђен по другом основу, наиме, на основу патње због смрти њеног сина у полицијском притвору (видети ст. 43-44. и 80-81. у горњем тексту; видети, иако у контексту члана 1. Протокола број 1,

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Бокић против Босне и Херцеговине, број 6518/04, став 74, 27. мај 2010. године).

Б. Трошкови

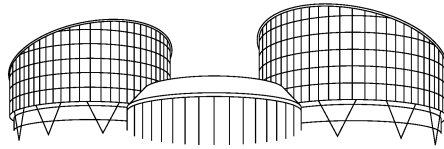
106. Подносиатељка представке није тражила накнаду било каквих трошкова.

В. Затезна камата

107. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. *Здружује* са питањем основаности прелиминарну примедбу Владе у вези са губитком статуса жртве подносиатељке представке и *одбија* је;
2. *Проглашава* притужбу према члану 2. Конвенције допуштеном;
3. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 2. Конвенције у његовом процесном делу;
4. *Утврђује* да није неопходно да се притужба према члану 3. Конвенције разматра посебно;
5. *Утврђује*
 - (а) да Тужена држава треба да подносиатељки представке плати, у року од три месеца од датума када пресуда постане правоснажна у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, ЕУР 12.000 (дванаест хиљада евра) на име нематеријалне штете, који ће се претворити у

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

српске динаре по стопи важећој на дан исплате, плус сваки порез који може бити наплатив;

(б) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведени износ по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена;

6. *Одбија* преостали део потраживања подносиоце представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском, и достављено у писаној форми дана 3. јуна 2014. године, према Правилу 77 ст. 2. и 3. Пословника Суда.

Marialena Tsirli
Заменик секретара

Josep Casadevall
Председник